

Q. B. V. D.

EXERCITIUM ACADEMICUM,

DE

INCOMPREHENSIBILITATE
CREATIONIS
EX NIHILO,

QVOD,

SUFF. AMPL. FACULT. PHIL. IN REG. AC. ABOËNSI,
PRÆSIDE,

CAROLO FRIDER.
MENNANDER,

SCIENT. NAT. PROFESS. REG. ET ORD.

REG. SCIENT. ACAD. MEMBR.

EXAMINI PUBLICO MODESTE SUBMITTIT

STIPENDIARIUS REGIUS,

MARTINUS JOHAN. WALLENIUS, *Joh. Fil.*

AUSTRO-FINL.

IN AUD. SUP. DIE. XXIII. JUNII, ANNI MDCCL.

H. A. M. C.

ABOË, Excud. JOH. KÆMPE, Reg. Acad. Typ.

S:æ: R:æ: M:tis
MAGNÆ FIDEI VIRO,
Generosissimo atqve Nobilissimo Domino,
SAMUELI
BLOMFELDT,
JUDICI Provinciali æquissimo,
MÆCENATI MAXIMO.

Haud temere nec inconsiderate in animum induxi, ru-
de hoc tirocinium Illustri Tuo Nomini adscribere;
quamvis non diffitear, vix absqve hæsitatione ac ti-
miditate quadam me hoc facere ausum fuisse. Merita
Tua in patriam maxima, muneris Tui dignitas, generis
nobilitas, famae celebritas, solida rerum cognitio, virtutes
insignes & ab omni furo alienissimas, hæc inquam omnia,
prout summam penes me excitant venerationem, ita me
simul admonent, non levia esse debere, quæ Tanto Viro
sunt consecranda; tennes autem hæc pagellas minime di-
gnas esse, quæ conspectum Tuum subeant. Ast ex adver-
so gravissimæ fuere rationes, quæ vel invito mihi injun-
xerunt, ne opportunam hanc occasionem prætermitterem de-
clarandi gratissimum & venerabundum erga Te animum,
aut levi hocce, publico tamen documento. Quod in se-
licet obscurum sit, gloriæ tamen Tuæ nihil detrahit, sed
eidem potius amplificandæ inserviet, cum heroicus animus

in eo maxime conspiciatur, quod ne quidem abjecta ma-
nera, dum pio offeruntur affectu, respuat, & a Tuo vi-
cissim Nomine splendorem reportabit. Gratia illa, qua o-
mnes literarum cultores amplecti soles, facilem ac laetum
ad eandem mihi pollicetur accessum. Imprimis vero alte
memoriae infixae sunt singularis ille Tuus favor, & be-
nevolentiae innumera specimina, quae beatus Pater meus
inde a juventute expertus est, quodque eum inter inti-
mos retuleris amicos. Exigit etiam ipsa necessitudo, quae
me Tibi junctum esse impense mihi gratulor, ut quocun-
que modo obsequium erga Te testatum faciam. Haec, pro-
ut validissima mihi sunt incitamenta, ita fidem faciunt
certissimam, fore, ut quas pia ac devotissima Tibi offero
mente primitias qualescunque, summo tamen jure Tibi de-
bitas, sereno suscipias vultu, & gratia Tua me in po-
sterum quoque semper frui patiaris, eidemque me commenda-
tum habeas. De caetero reddat supremum ac propitium
Numen senectutem Tuam jucundam, eique omnis verae
felicitatis continua addat incrementa!

GENEROSISSIMI NOMINIS TUI

Humilissimus cultor,

M. J. WALLENIUS.

S:æ R:æ M:tis

MAGNÆ FIDEI VIR & JUDEX Provincialis,

Generosissime atqve Nobilissime D:ne

JEREMIA WALLEN,
PATRUE PROPENSISISIME.

AREISSIMUM illud, quod mihi Tecum intercedit, sanguinâ vinculum, observantiae & obsequii ab ipsa natura mihi injuncti me admonet. Accedunt autem nova adhuc argumenta, quae idem quoque requirunt. Favoris ac benignitatis Tuae exempla nobis exhibuisti plurima, beneficia haud pauca. Conversatio Tua, quae mihi frui aliquamdiu licuit, singulari comitate ac suavitate ornata, prout mihi fuit semper jucundissima, sic, Te jam absente, est desideratissima. Haec a me grata saepius recoluntur memoria. Et quia commoda mihi defuit occasio, reverentiam & gratum erga Te animum testandi; proinde praesentem eo lubentius arripui, cum publice hoc jam facere mihi liceat. Optarem tantum, ut extantiori aliquo modo animi affectum significare possem. Nihil autem retribuere valeo, praeter mentem gratam, pia vota, hocque minusculum chartaceum. Scio equidem, id in se tale esse, ut tantum ruditatem meam, & quam parum in scientiis sem verifatus, prodât peritioribus. Attamen in officia, quae Tibi debeo, valde peccarem, nisi, quantumcumque illud etiam sit, Tibi offerrem. Ut igitur, Patruæ Propensissimae, id ipsum pro venerabundi in Te animi pignore ac interprete habere digneris, humillime rogo. Vivas diu felix ac sotes, & laeta quaevis ac fausta Tibi eveniant!

PATRII PROPENSISISIME

Cultor humillimus,
M. J. WALLENIUS.

Nobilissimo VIRO,
D^N. ANDREÆ
RAUTELL,

Secretario Regio maxime inclyto,

MÆCENATI MAGNO.

Quamvis conspectum Tuum venerabilem, Vir Nobilissime, fors mihi denegaverit; per multos tamen annos Te venerari mihi contigit, inducto tam publica fama, quam praecipue singulari illa benevolentia & magnis beneficiis, quae non tantum b. Parente nostro adhuc vivo, sed etiam post ejus obitum, in nos benigne extare voluisti. Haec potissima fuit causa, cur exiguum hoc & levidense opusculum Nomini Tuo Nobilissimo humillime sacratum & volui & debui. Quod si gratiose excipere dignatus fueris, erit id mihi insignis Tui favoris novum documentum, de quo perpetuo sibi gratulabitur, cum omnigenae prosperitatis adprecatione, permansurus

NOBILISSIMI NOMINIS TUI

Castor humillimus

M. J. WALLENIUS.

Admodum Reverendo atque Praeclarissimo VIRO,
Dn. NICOLAO TOLPO,
Ecclesiarum Cumâensium *ANTISTITI*, & vicini districtus
PRÆPOSITO gravissimo.

VIRO admodum Reverendo atque Praeclarissimo,
Dn. Mag. JOHANNI GRUÏ/
PASTORI ac *PRÆPOSITO* Ecclesiarum Raumenſium, urbi-
ca & ruralis, vigilantissimo.

VIRO admodum Reverendo atque Praeclarissimo,
Dn. Mag. MARTINO GRUÏ/
RECTORI Scholæ Cathedralis Aboënsis meritissimo.

VIRO plurimum Reverendo atque Clarissimo,
Dn ERICO WALLENIO,
Concionatori Legionis Pedestris Aboënsis dignissimo.
AVUNCULIS & PATRIBUS optimis, quovis honoris
cultu prosequendis.

Vobis, Avunculi, Patruæ ac Patroni optimi, levissimum
hoc juvenilis ingenii specimen, in gratissimi animi signum,
pro plurimis in me totamque domum nostram, ab eo imprimis
tempore, quo Parente orbati fuimus Carissimo, collatis beneficiis,
devota offero mente. Accipite igitur has, rudi Minerva elabo-
ratas omnique nitore aestitutas pagellas benigno affectu, me-
que adhuc in posterum solito favore amplecti dignemini. Ser-
vet Vos Deus O. M. ad seram usque & prosperam aetatem,
salvos, sospites & omnigena beatos felicitate, in Ecclesiae ac Pa-
triae emolumentum, nostrumque omnium commodum & gaudium!
Sic ex intimo pectore roget

Nominum Vestrorum

Cultor observantissimus,
M. J. WALLENIUS.

Qua certitudine & evidentia dari Ens ali-
quod supremum & a mundo hoc diver-
lum agnoscimus, eadem quoque hunc
mundum a seipso non existere, sed a su-
premo isto Ente productum esse, convincimur.
Nihilo tamen minus, antiquiori imprimis tempo-
re, repertos fuisse Philosophos, qui de ejus origi-
ne erroneas, & a sana ratione maxime alienas sen-
tentias tulerunt, deprehendimus. Sic non defuerunt
inter gentiles, qui mundum necessario & ab æter-
no extitisse putarunt. Alii, licet eum, quoad præ-
sentem formam, initium aliquando cœpisse non ne-
gaverint, ipsi tamen materiæ, ex qua deinde con-
stitutus sit, æternitatem & necessariam existentiam
tribuere. Hi vero rursus in longe diversa abierunt.
Nam Epicurus per fortuitum atomorum concur-
sum omnia orta esse voluit. Plato autem Deum pro
libera sua voluntate æternæ huic materiæ se adjun-
xisse, & ex eadem mundum adornasse, putavit.
Hæ de origine mundi allatæ aliæque ejusdem tarra-
ginis opiniones in eo omnes consentiunt, quod ma-

A

teria

teria principium Deo coæternum sit. Qui error inde ortum duxit, quod ex nihilo aliquid produci impossibile judicarent. Referri huc etiam debent Spinozismus, aliique cognati errores, quibus mundus vel unam eandemque substantiam cum Deo constituere, vel ex ipsa essentia Divina per necessariam emanationem extitisse asseritur. Fuere contra plurimi, qui rejectis ejusmodi sanæ rationi adversis figmentis, sobrius philosophantes, mundum hunc in totum a Deo dependentem agnoscunt, & ab ipso creatum esse contendunt. Ex his vero nonnulli magni viri & præclaro ingenio, dum longius progredi voluere, ab altera parte in eo peccarunt, quod ipsum modum creationis curiosè rimari, vel saltem per exempla ac similitudines aliquatenus explicare & conceptibilem reddere, conati sint. Ast, cum hæc res intellectum humanum longe superet, frustraneus, ne dicam temerarius, hic ausus nobis videtur. Nos igitur ex mandato & auctoritate eorum, quibus refragari semper nefas duximus, specimen aliquod academicum edituri, constituimus *incomprehensibilitatem Creationis ex nihilo* paucis hisce pagellis ostendere, contrarias autem sententias recensere, & pro modulo ingenii nostri, modeste examinare. Arduo huic & dignitate sua commendabili argumento rite persequendo, tenuis & immaturi nostri ingenii vires quam parum sufficiant, optime nobis conscium sumus, adeo ut etiam ab hoc labore fere deterr-

ti sumus. Cum tamen opus aggrediendum sit, vires quam voluntatem id perficiendi a nobis desiderari maluimus. B. I. itaque benignam cenfuram nobis promittimus, utque juveniles hocce conatus æqui bonique consulere dignetur, perofficiose rogamus.

§. II.

UT autem in sequentibus eo felicius & inoffenso pede progredi nobis liceat, præmittenda erit brevis explicatio vocum, quæ in rubro opellæ nostræ occurrunt, & sensus earum distincte evolvendus. Per *creationem* igitur *ex nihilo* intelligimus productionem alicujus entis ex nullo alio præexistente, sive actionem, qua existentiam accipit id, quod antea possibile tantum fuit. *Incomprehensibile* vero aliquid dicitur, dum modus, quo vel factum est vel fieri potest intelligi nequit. Quando autem hoc de creatione prædicatur, id non ita accipiendum: quasi absolute & *in se* talis sit, vel etiam a nullo ente concipi queat: quicquid enim possibile est, id quoque in se intelligibile esse oportet, & intellectus infinitus, qualis *ipsi Creatori* unice competit, omnia, quæ sunt vel fieri possunt, perfecte, distinctissime & unico actu cognoscit. Neque hoc sensu: quasi ex ratione nihil de creatione constare possit. Sed id indigitamus: quod, licet ipsam actualitatem creationis ex dictamine rationis a posteriori cognoscere & colligere queamus; ipsa tamen ejus natura & modus possibilitatis

tis a nemine mortalium ullatenus, ne dicam distincte, perspicui possit, sed hic ortus ex nihilo omnem nostrum captum longe transcendat. Hoc tamen non obstat, quo minus proprie definiri queat; dantur namque definitiones, ex quibus non apparet, an & quomodo definitum sit possibile, sed quæ notam ejus duntaxat propriam exhibent. Sic allata definitio non nisi effectum creationis, sive quid per eam præstetur, indicat; modum vero, quo fiat, sive ipsam genesis illius, non exponit. Ratio autem humana non potest relationem mutuam terminorum, qui eam ingrediuntur, perspicere, adeoque nec ex definitione illa sola decernere, an notio ista possibilis sit vel minus. Sufficit tamen nobis certo constare, creationem ex nihilo reipsa factam esse, quamvis indolem ac modum assequi & explicare haud valeamus, sed hac ex parte pro insigni & admirando *mysterio* jure meritoque habenda sit.

§. III.

Inter omnes quidem non convenit, utrum creatio ex nihilo per lumen rationis innotescat, vel saltem apodicticis argumentis demonstrari queat. Etsi autem negari non possit, Philosophos gentiles, dum mundi originem indagare voluerunt, tam mire hallucinatos fuisse, & in tot monstruosas opiniones incidisse; (confr. §. 1.) licet etiam nobis Christianis revelatio occasionem quasi præbuerit accuratius inquirendi, quantum ratio hac in parte

valeat; non tamen temere negandum, quod testatur historia philologica, varios etiam veterum Philosophorum præclare de mundi origine sensisse & locutos fuisse, quælibet exempla collegerunt imprimis Grotius & Huetius. Neque dubitamus, quin ex principiis sanæ rationis solide probari queat, mundum hunc adspectabilem, nec quoad præsentem formam, nec quoad materiam, sive principia sua & elementa, a seipso esse, adeoque ab Auctore aliquo existentiam accepisse h. e. ex nihilo creatum. * Ostendunt id scripta eorum, a quibus id abunde evictum est. Nihil itaque obstare videtur, quin omnes Philosophi gentiles idem cognoscere potuissent, modo animo præiudiciis vacuo, adhibita iusta attentione, rationis ductum, sequentes, sedulo in rem inquisivissent. Sed quicquid hac de re sit, argumentis tamen a ratione petitis sua certitudo manet. Nos autem pro instituti ratione paucis solum creationem ex nihilo adstruere conabimur.

* *Haec, quæ ad creationem in se spectatam pertinent, a ratione abscondita non sunt. Quod vero speciales circumstantias concernit; e. g. quæ ad successionem & ordinem creationis spectant, illas ratio sibi relicta non potest non ignorare, ideoque harum cognitio ex sola revelatione haurienda. Cujus rei ratio in eo sita est, quod hæc ipsæ non solum sint res mere historice, sed etiam plane arbitrariæ, & quæ salva ipsa creatione abesse & variari potuissent, neque ulla proflent indicia, ex quibus easdem colligere liceret. Hinc frustraneum foret, ejusmodi res ex ratione im-*

vestigare velle, cum nemo illas vel coniectando assequi possit, multo minus certi quid de his statuere, nisi per narrationem notitiam earum acquisiverit. Aliter autem omnino comparatum est cum creatione in se, quae ex effectibus in hoc universo obvis tuto concluditur.

§. IV.

Quoniam vero, ut §. I. jam monuimus, Philosophi gentiles imprimis per canonem istum suum: *ex nihilo nihil fit*, eo inducti sunt, ut materiam mundi aeternam statuerent, & hinc etiam creationem ex nihilo negarent; igitur in antecessum paucis dispicere lubet, quo loco effatum istud habendum sit. Est autem sensus ejus maxime indeterminatus, & plures significationes admittit. Si nihilum, uti nonnunquam solet, pro eo accipiat, quod esse non potest, sive contradictorium est, tum is sensus erit: id quod impossibile est, non posse possibile aut existens fieri; & hoc quidem, nisi quis manifestam contradictionem admittere velit, omnino concedendum. Idem valet, quando nihilum id significat, cui nulla notio respondet. Si rursus nihilum dicatur, ubi aliquid actu non adest; tum non minus certum est, *a nihilo*, tanquam causa efficiente, quicquam fieri non posse, h. e. non posse aliquid sua quasi sponte fieri, neque in non existente contineri rationem sufficientem, cur quid actu sit vel fiat; sed, si quid ad existentiam pervenire debet, necessario requiri aliquid vere existens, quod id ipsum ad actualitatem perducatur. Prout

autem axioma illud sic explicatum maxime evidens est & indubitatum, ita creatio ex nihilo per idem non subvertitur aut labefactatur, sed potius ejus auxilio confirmatur. Deinde potest etiam nihilum spectari ut terminus, a quo aliquid existere incipit, & tum valet istud pronunciatum etiam in eo sensu: quod non possit naturaliter, & per vires entis finiti quicquam produci, nisi jam actu aliquid adsit, quod fundamentum quasi & materiam præbeat, unde id ipsum fieri & formari debet. Hinc & per causas naturales nulla nova substantia immediate producitur, sed tantum per certam partium combinationem ac dispositionem res alia forma & figura prodeunt. Si vero sæpius nominatus canon eousque extendatur, quasi omne, quod oritur, necessario debeat ex alio oriri, adeo ut ne quidem ens infinita potentia præditum sine præsupposita omni causa materiali aliquid producere valeat, tum idem admitti nequit. Non enim solum omni vero fundamento destituitur, cum probari non possit, oppositum ejus quicquam absurdi involvere; sed etiam falsitas ejus manifesta erit, quando mox pro stabilienda veritate creationis ex nihilo nonnulla adducturi sumus.

§. V.

Quæcunque in hoc universo nobis se offerunt, ea talia esseprehendimus, ut aliter omnino comparata esse possent. Sic quod ad corpora totalia attinet, facile apparet, eadem quoad nu-

merum, figuram, magnitudinem, ordinem, distantiam, motum, reliqua, contingentia esse. Pari modo nihil repugnat, ut corpora partialia longe alia structura partiumque numero, quantitate, situ, proportione &c. gauderent. Cum igitur præsens rerum constitutio necessaria non sit; ipsa vero materia, utpote omni ratione carens, seipsam hoc modo determinare non potuerit; sequitur, hæc omnia ab alio quodam Ente sic disposita & ordinata esse, adeoque præsentem mundi nexum & formam ab eodem originem habere.

§. VI.

Quod existentiam ab alio non habet, sed vi essentia suæ existit, id unico tantum modo se habere potest, siue ejus omnes determinationes sunt necessariae. Actualis namque seu individualis existentia habet quoque certum aliquem ac omnimode determinatum existendi modum inseparabiliter conjunctum, nec absque eo concipi quidem potest. Quatenus igitur ens aliquod actu existere ponitur, erit illa existentia variis modis determinata; & si hæc simul sit necessaria, non possunt non quoque determinationes istæ, quæ eam sequuntur, tales esse. Nimirum ratio sufficiens adesse debet, cur hæc & non aliæ enti insint determinationes. Hæc non potest deprehendi extra ipsum ens, sic enim causa externa indigeret ad existendum, neque ad id per essentiam suam sufficienter foret determinatum, secundum hypothesin. Ergo in seipso habet rationem suffi-

lufficientem earum. Quoniam tamen dici non potest, quod libere eas sibi adsciverit, nisi existentiam, & cum hac varias determinaciones, jam ante habuisse supponatur, & sic prior iterum recurrit quæstio; sequitur, quod per essentiam suam determinatum sit ad hunc existendi modum, adeoque omnes ejus determinaciones erunt necessariae. Unde simul patet, eas esse immutabiles, & ejusmodi ens alium statum inducere non posse, aut mutationibus esse obnoxium.

§. VII.

CORPORA omnia, quæ sub sensus nostros cadunt, in plurimas partes resolvi ac dividi posse observamus. Ex Mathesi vero notissimum est, partes quaslibet extensi semper extensione & magnitudine aliqua gaudere, neque unquam fieri posse, ut divisione ulla in puncta convertantur. Quousque igitur etiam corporum naturalium divisionem, in partes minores minoresque, progredi & continuari ponamus, earum quælibet, quantumlibet exigua, extensa adhuc erit, adeoque etiam dimensione, & figura determinata, non potest non gaudere. Hæc autem magnitudo, hæcque figura, quæ actu jam præditæ sunt, essentialiter & necessario ipsis non competit, cum in his infinita diversitas sit possibilis. Ergo existentiam a seipso nullam, sed omnem ab alio ente habent. (§. 6.) Quod vero totam existentiam ab alio habet, id ex nihilo factum esse oportet, (§. 2.) siquidem, si a se-

ipſo jam aliquid fuiſſet, haud ipſam exiſtentiam, ſed certum duntaxat ſtatum, ab alio haberet. Ergo partes corporum omnes ex nihilo ſunt creatæ. Idem alio quoque modo evincitur, ſi eam, quæ multis placet, de elementis corporum, ſententiam amplectamur. Hi nempe, ea inducti ratione, quod numerus partium, corpus quodvis conſtituentium, nequeat eſſe infinitus, ſtatuunt, dari prima corporum principia, ſeu unitates ex aliis partibus non compoſitas, & indiviſibiles. Hoc nimirum aſſumpto, ex iis quæ hujus ſ:phi initio dicta ſunt, ita concludimus. Hæc ipſa elementa, æque ac particulæ compoſitæ, ſuam habent dimensionem & figuram. Hæc vero determinationes, quales ipſis inſunt, non ſunt neceſſariæ. Igitur ratio, cur jam hoc & non alio modo comparata ſint, in cauſſa aliqua externa erit quærenda, a qua eadem ſic facta eſſe oportet. Quoniam vero partibus carent, & proinde etiam aliam figuram induere nequeunt, ex alia quadam materia præexiſtente formari non potuerunt. Aut igitur ex nihilo, aut ex ſubſtantiis immaterialibus, facta ſunt. Si hoc; admittitur tamen eo ipſo, materiale illud, quod elementis hiſce ineſt, ex nihilo ortum habere, cum materia in ſubſtantiis hiſ immaterialibus nulla ſupponatur. Ergo elementa hæc ipſa ex nihilo creata ſunt. Sed poſito etiam, eadem ex principio aliquo priori eſſe producta, vel hinc tamen creationem ex nihilo admittendam eſſe probatur. Etenim præexiſtens illud,

illud, quaecumque etiam fuerit, sic in aliam plane formam abeundo, insignem mutationem pateatur, hinc neque illud a seipso foret, (§. 6.) sicut nunquam perveniri queat ad aliquid, quod primam corporibus materiam præbere potuerit, quodque simul ab alio non acceperit existentiam, adeoque in creatione ex nihilo tamen subsistendum sit. Præterea observamus, corpora multis mutationibus esse obnoxia, veluti quando moventur, destruuntur, componuntur, dividuntur. Hæc satis arguunt, ipsa quoque eorum elementa moveri, conjungi, separari, & in se invicem agere, adeoque mutationes subire. Ergo vel hinc sequitur, eadem existentiam aliquando, & quidem per creationem, accepisse. Peti etiam potest, contra necessariam elementorum existentiam, argumentum ex eorum finitudine. Sunt namque singula, quoad extensionem, qualitates ac vires suas, certis & arctis admodum limitibus definita ac circumscripta. Sunt etiam valde imperfecta, & plurimarum perfectionum prorsus incapacia; Sic e. g. intelligendi & appetendi facultates a natura materiæ prorsus alienæ sunt. Hinc apparet, essentiam illorum maxime esse limitatam. Existentia igitur necessaria & independens, utpote infinita quædam perfectio, in eadem cadere nequit, aut in essentia illorum limitata fundari; & quod a seipso est, a nulla causa limitari potest. Adeoque existentia eorum est contingens, & ab alio ente dependet. Imo, qui hoc negare vellet, eo ipso ad-

mitteret, plura, & propemodum innumera, entia necessaria dari, cum materia ex stupenda elementorum multitudine componatur, quod a sana ratione maxime abhorret. Cum igitur (per hanc & præc. §:phum) singula, quæ in hoc universo dantur, corpora, tam quoad sua principia, quam formam præsentem, & nexum ac relationem mutuanam, a Deo dependeant; eadem ab illo ex nihilo creata * esse perspicuum est. Si ad regnum immateriale transitum facimus, vel levi attentione quivis facile experitur, animam suam quovis momento continuas subire mutationes. Valde imperfecta insuper gaudet cognitione, omnesque illius facultates, & tota essentia, variis modis limitata sunt. Ex quibus pari ratione conficitur, animas humanas, æque ac omnia, quæ ad mundum materiale pertinent, ultimam existentiam suam rationem in Deo per creationem habere; imprimis cum vix quisquam tam absurdus sit, ut easdem ab æterno extitisse sibi persuadeat. Si vero spiritus, nobilioris multo naturæ, ex nihilo oriri possunt, quidni etiam entia materialia? Deinde, si quis omnis ejusmodi creationis possibilitatem negaret, eo ipso necessario statuendum ipsi foret: quod, quamvis plurima adhuc entia, præter ea quæ jam actu existant, in se æque possibile esse, nemo non videat; fieri tamen non posset, ut Deus ulli eorum existentiam largiatur, nisi aliquid jam existens, ex quo nimirum alterum illud faciendum esset, hoc ipso

ipſo rurtus deſtrueret. Quod Deo, ejuſque potentia abſoluta & illimitata, maxime indignum eſt aſſerere. Enimvero lupervacaneum eſt de poſſibilitate creationis ex nihilo prolixè diſputare. De hac enim dubitari nequit, poſtquam actualitas ejuſ jam eſt oſtenſa. Quod autem ipſius modi, quo fieri potuerit, notionem nulla imaginationis aut ingenii vi nobis formare queamus, qua de re mox agendum nobis erit, id tantum intellectus noſtri imbecillitatem arguit, haud vero quicquam ipſius rei veritati derogat. Quis enim ignorat, non pauca, vel in rebus naturalibus obvia, admodum nobis obſcura & conceptu difficilia, ſi non plane impoſſibilia, manere?

** Quamvis multa ſint, utpote corpora humana, animalium reliquorum & vegetabilium, quorum, quae nunc reperiuntur, individua, non eadem forma, ſtatim a mundi initio extitere, ſed ad hunc uſque diem, naturaliter gigni & oriri ſolent; hoc tamen non impedit, quin eadem quoque a Deo creata eſſe dicendum ſit. Nam & quoad ſpeciem ſuam primum a Deo producta ſunt, & quae ipſam ſubſtantiam eorum abſolvit, materia, ſeu elementa ex quibus componuntur, exiſtentiam ſuam, & qualitates ac vires ſibi inſitas, ſecundum quas hodieque certa cum forma procreantur, omnino per creationem habent.*

§. VIII.

Quamvis nimirum fatiſ evictum ſit, & ulterius adhuc demonſtrari poſſet, creationem ex nihilo rationi patere; non tamen eouſque pertingit ratio humana, ut directe ex ipſa, quam de eadem

haber,

habet, notione imperfecta, possibilitatem ejus perspicere queat. Sed quemadmodum multa, quæ nempe facultatem nostram cognoscendi naturalem prorsus superant, tantum propter testimonium infallibile Divinum credimus, iisque assensum firmum ac immotum præbemus; sic etiam dantur veritates, quas, ob indubiam experientiam, & certa rationis principia, non possumus non amplecti, licet idearum, quæ eas ingrediuntur, convenientiam vel repugnantiam immediate intueri, nobis concessum non sit; quare a posteriori demum, sive ex cognita aliunde rei actualitate, illam omnino fieri posse, concludere debemus. Et hæc quoque de præsentis materia studio jam sæpius inculcavimus. Probavimus etiam hac via veritatem creationis. Restat vero alterum illud, quod jam nostrum erit, nimirum, secundum propositam brevitatem, quibusdam tantum rationibus probare, quod ipse modus creationis a nobis concipi & comprehendi minime possit.

Sicut generatim duplici tantum modo aliquid oriri potest, nimirum: aut ex præexistente subjecto, aut minus; ita etiam vires, quæ existentia entium rationem continent, hoc respectu duplicis sunt generis, prout vel ex nihilo, vel ex aliquo jam actuali, quid producant. Vim autem quæ priori modo agit, plus omnino efficere perspicuum est, quam quæ posteriori modo operatur, adeoque & illa hanc longe superat, imo, eadem infinites major

ior est. Etenim virtus, quæ ex nihilo aliquid præstare valet, quia nulla re ad agendum indiget, absoluta nec ullo modo circumscripta est; finita autem vis absque subjecta materia & temporis successione agere non potest; cum ex aduerso creatio, ut §:pho sequenti ostendemus, momento peragi debeat. Vis igitur creatrix infinita & illimitata esse debet. Qui vero modum, quo actio aliqua possibilis est, cognoscere cupit, illum oportet vires, quæ eidem sufficiunt, perspectas habere, & quo pacto in ipsum effectum producendum influant. Quare nemo non videt, a natura intellectus, quali nos homines præditi sumus, limitati abhorre, ut actionem, quæ a potentia infinita tantum proficisci potest, eiqve propria est, comprehendat; hoc quippe admissio illimitati quid in se contineret. Hinc ergo colligimus, creationem, quatenus effectus est solius potentiaæ infinitæ, nobis incomprehensibilem manere.

§. IX.

HOc ipsum vero clarius adhuc erit, ubi indolem ejusmodi creationis paulo propius & specialius, quantum fieri potest, consideraverimus. Existencia & non-existencia immediate sibi invicem opposita sunt. Hinc inter nihilum & aliquid gradus nulli intermedii dantur. Concipiamus jam aliquid ex nihilo oriri. Quamprimum desinit esse nihil, eo ipso mox incipit existere, sive transit ad actualitatem. In tali igitur ortu nulla successio, nul-

nullum prius aut posterius, locum habere potest. Adeoque creatio, quatenus perducit ens a nonesse ad esse, tota absolvitur simul; momento & in instanti, neque in eadem distingvi possunt plura sibi mutuo succedentia. Porro, ea est mentis nostræ conditio, ut uno simplici actu, non possit cogitatione sibi sistere modum, quo actio aliqua perficitur, sed ideam ejus successive sibi comparare debeat, attendendo ad varia illa, quæ actionem ingrediuntur, & modum, quo se invicem insequuntur, hæcque inter se comparando demum intelligit, quæ ratione effectus inde prodeat. Quæ cum per modo dicta locum non inveniunt circa creationis negotium, hinc mirum non est, quod modum quo fiat, nobis repræsentare nequeamus.

§. X.

SI in originem idearum nostrarum inquiramus, deprehendimus, nullas nobis inesse, nisi quas aut immediate per experientiam, eamque vel externam vel internam, accepimus, aut ex his abstrahendo & combinando formavimus. Applicentur jam hæc ad modum quo fit creatio. Nullam habemus nos ipsi, utpote entia limitata, facultatem ex nihilo creandi. Nullum nobis prostat ejusmodi productionis exemplum, quod sensibus cognosci queat. Non reperitur ullum vestigium talium actionum, quibus hæc notio involvatur. Hinc neque ideam ejus ex aliis, quibus conjuncta sit, licet abstrahere. Ob eandem rationem nec potest hæc

hæc idea componendo ex aliis partialibus derivari, imprimis cum insuper, in hac actione instantanea, plura eam ingredientia distingvi nequeant. Unde igitur hæc cognitio acquirenda? Videmus omnes nobis vias præclusas esse, ad conceptum qualemcunque modi, quo creatio peragitur, perveniendi. Et quidem, quo majori studio hunc investigare annitimur, eo minus nos proficere posse experimur. Ubi quæso attentio nostra defigenda est, quando eruere & contemplari volumus modum, quo ex nihilo substantia ad realitatem transit? Stupenda illa virtus, quæ hoc efficere valet, ejusque operandi modus, omnem nostram cogitandi vim superat. Num ex nihilo id intelligi poterit? Qualis heic apparet nexus? Quæ cohærentia aut convenientia? Qua tandem ratione fieri poterit, ut modum creationis mente concipiamus?

§. XI.

Generalibus hisce argumentis, & quæ ad omnia creabilia extenduntur, addi etiam possent speciales rationes, ab inductione omnis generis substantiarum desumptæ. Nobis autem tribus tantum verbis hæc tangere sufficiat. Quod igitur ad res materiales attinet, novimus illas ex stupendo numero particularum constare. Harum vero tam incomprehensibilis est subtilitas, ut sensibus nostris percipi non possint, unde quoque interna earum constitutio nos plane fugit, & nihil de iis scimus, præter id, quod a posteriori ratiocinando colligimus, nimirum eas materialis esse naturæ, & proinde omnia cor-

poribus propria, exceptis forte iis, quæ ex compositione resultant, possidere. Præterea ignoramus etiam, quomodo hæ particulæ coeant, & corpora varii generis constituent; quænam sit ratio mutua illarum coætionis; qualis vis illa sit, quæ partes has ita inter se conjungit; cur diversa corpora attractionis gradibus invicem differant? & sic porro. Si igitur naturam horum principiorum, & modum, quo ex iis corpora coalescant, non intelligimus, multo minus in nostra erit potestate, creationem eorum explicare. Facile enim quisque videt, quantum heic intercedat discriminis. Ibi omnia jam adsunt, modo mutua partium applicatio accedat, heic vero nihil. Si res immateriales consideremus, fatendum est, illas multo adhuc nobis esse obscuriores. Nihil enim de his cognoscimus, præter certas operationes & facultates, quas in mente nostra experimur; de ipsa vero earum substantia nullam plane habemus ideam. Quomodo ergo ejusmodi substantiæ ortum, & quidem ex nihilo, capere quis poterit?

§. XII.

Veritatem asserti nostri, quod nempe modus creationis rationi humanæ plane sit impervestigabilis, sic quidem cuilibet patescere existimamus. Provocari adhuc quoque potest ad propriam cujuslibet experientiam; quia neminem fore speramus, qui, iusta attentione adhibita, in semetipso non animadvertat, impossibile prorsus sibi esse eundem cogitatione ulla complecti. Nemo etiam
hæcte-

hactenus fuit, neque posthac unquam erit, ea perspicacia, ut illum explicare potuerit. Quoniam tamen nonnulli, iidemque magni nominis viri, hæc in parte a nobis dissentire videntur; idcirco horum cogitata, sed brevissimis tantum, contem-
plabimur. Facile vero ex tractatione nostra dispa-
lescit, non nobis cum illis rem esse, qui geogoni-
as condiderunt, & creatam jam materiam, per re-
gulas motus, illam, quam nunc habet, formam
induisse asseruerunt; sed illorum nos examinare mo-
deste placita, qui ipsam rerum ex nihilo producti-
onem aliquatenus concipi posse crediderunt. De Il-
lustris *IS. NEWTONO* perhibetur, (*) eum per spa-
tium suum infinitum atque necessarium, funda-
menti loco præsuppositum, creationem declarare
voluisse. Sed quoniam citatus auctor non exponit,
quo pacto hinc modum creationis conceptibilem
reddere velit, quod tamen in re præsentis præci-
pue attendendum; & penuria laboramus aliorum
librorum, unde mentem ejus haurire possemus, nec
Newtoniana, quæ nobis ad manus sunt, scripta
quidquam huc spectans contineant; ideo hoc ipsum
sicco pede præterire cogimur. Multo magis disqui-
sitioni de spatio, quippe quæ ad caput rei non
spectat, & prolixa nimis atque difficilis futura esset,
superfedere nobis liceat. Proinde hoc tantum di-
xisse sufficiat, quod vel hæc de spatio admissa sen-
tentia, concipere tamen nequeamus, quomodo
creatio cum eo cohæreat, aut ex eo deduci & in-
telligi facilius possit. Vel sic enim creatio ex ni-

hilo procedit; nec spatium, utpote necessarium & immutabile, causam materialem rerum creandarum constituere ullo modo potest.

(A) *J. A. Buisson* in den Vernunft. Gedanck. über die Schöpfung der Welt überhaupt/ C. VI §. 9, 10. §. XIII.

Referri huc etiam potest acutissimus **LOCKIUS**, qui modum creationis non quidem explicare adgreditur, sed eundem tamen pro plane inconcep-
tibili non videtur habere, quin potius ad sedulam ejus inquisitionem nosmet excitare. Sic enim scribit: (b) *Imo, fortasse, se a vulgaribus notionibus liberi, cogitationes nostras, quantum fieri potest, ad rerum ipsarum penitissimam contemplationem intenderemus, conciperemus aliquo modo, & quasi per caliginem, cerneremus, quomodo materia initio fieri, atque per primi istius Entis aeterni potentiam incipere posset: concipere autem magis foret arduum, quomodo vis omnipotens existendi initium spiritui tribueret.* Addit etiam exemplum, quod sicut negari nequeat, motus corporis nostri voluntarios ex libera mentis agitatione & cogitatione tantum oriri, licet haud concipiamus, quomodo quippiam, præter corporis impullum, corpus loco movere possit; ita neque Entis infiniti potentia, ex nihilo creandi, in dubium vocanda sit, si vel operationes Ejus non comprehendamus. Subjungit deinde hæc verba: *Explicitum, scil. influxus hic animæ in corpus, ita ut intelligi possit, tunc creatio quomodo perficiatur, proximo intelligemus (c).* Notamus solum circa prius illud: quod hæc gratis

ab iplo dicantur. Cum enim modo evictum fit, modum creationis, ut in genere omnis, ita materiæ æque ac spirituum, a nobis omni ex parte esse absconditum; hinc vehementer fallitur; & intellectus sui infirmitatem ignorat, qui eundem se assecuturum fore, sibi pollicetur. Proinde etiam, qui hanc rem indagare vellet, laborem & irritum & inutilem susciperet, imo vix temeritatis notam effugere censendus esset. Convenit ergo nobis sublimè hoc mysterium admirari potius, quam curiose rimari. Quod ad posteriora verba attinet: magna admodum inter duo hæc comparata adest differentia. Posito enim, quod anima corpus suum dirigat & moveat, nulla apparet ratio, cur naturæ ipsius plane repugnet, ut conscia sibi sit modi, quo actionem istam efficit; licet materiæ atque ideis sensualibus adeo immersa & adiveta, vel ob rationes nobis non satis cognitæ, illum jam ignoret. Ex adverso autem creatio, infiniti Entis opus, longe aliter comparata est, & sub intelligentiam nostram plane non cadit. Et si vel maxime actio mentis in corpus nobis esset perspecta, ea tamen nihil ad creationem facit aut spectat, multo minus viam ad hanc intelligendam aperire posset. Illa quippe non infert nisi certos motus sive mutationes in corpore, quod ad istas subeundas per structuram ac dispositionem suam aptum est; hæc vero productionem substantiæ, idque ex nihilo. Nulla igitur inter hæc duo datur proportio, sed diversissima plane sunt.

(b) *De intell. hum. Lib. IV. C. X. §. 18.*

(c) *loc. cit. §. 19.*

§. XIV.

Vir Illustris *GODOFR. GVIL. LEIBNITIUS* imaginem quandam creationis a numeris petere voluit. Cum enim vulgarem computandi rationem & arbitrariam & defectibus obnoxiam reperiret, aliam excogitavit, *arithmetica* nimirum *dyadicam*, ubi, manens in progressionem brevissima & simplicissima, duos tantum assumpsit characteres, unitatem puta & ciphram, quorum ope omnes numeros exprimi posse ostendit; servata juxta hac lege, ut ciphrae competat potestas unitatem binario, ut in vulgari arithmetica denario, multiplicandi; adeo ut, quando remotiorem versus sinistram locum unitas ista occupat, valor ejus continuo in duplum augeri censeatur, ut in secundo loco 2, in tertio 4, in quarto 8, & sic porro, significet. Ciphra vero illa eo intervitt, ut indicetur, quo loco unitas sit posita. Hanc arithmetica suam non vulgari usui commendat, utpote quæ ob multitudinem characterum esset incommoda. Ita e. g. hic ad exprimendum octonarium 4. opus est signis, quod in vulgari computandi arte fit unico; sed altioribus usibus dicendam svadet. Inter quos & is esset, quod creationis hic compareret imago. Hæc enim unitas omnipotentiam Divinam repræsentabit, ciphra vero ipsum nihil, sive absentiam omnis causæ materialis. Quemadmodum igitur unitas & ciphra principia forent, quæ ad originem numerorum requiruntur; & pro-

ut

ut hæc in se, & solitarie posita, nihil significat, dum vero unitas varie eidem adjungitur, varii inde prodeunt numeri; pari modo existimat, per omnipotentiam Divinam res omnes, quæ nihil antea fuerunt, posse produci. Communicavit etiam Leibnitius Duci Brunswicensi *Rudolpho Augusto*, in epistola ad eum data, exemplar monetæ cujusdam cudendæ, quæ ab una parte effigiem hujus Ducis gereret, ab altera vero, cujus aliqualis pagina dissertationis nostræ ultima extat delineatio, imaginem hanc creationis exhiberet. At quantumvis hæc cogitata videri possent primo intuitu speciosa, paulo tamen propius considerata, nullius hac in re deprehenduntur esse momenti. Omnes namque numeri in se & proprie spectati non sunt nisi unitatum multitudo quædam, sive ex unitate aliquoties repetita constant. Cum itaque unitates compositionem eorum unice ingrediantur, ex ciphra sive nihilo numeros oriri nequaquam dici potest. Quod autem valor signi istius positivi ciphris adpositis multiplicetur ac intendatur, id proprie non his adscribendum venit, sed translationi notæ illius in altiore locum; unde neque ciphra huc temper necessaria est, quando nimirum absque ejus ope loca illa determinantur. Sic e. g. in III nulla quidem reperitur ciphra, sed tamen unitas prima, quia tertium occupat a fine locum, significat 4; altera, quia secundum, 2; & ultima denique 1, totaque adeo series, 7. Et hæc methodus numeros designandi, qua nimirum valor

alicu-

alicujus characteris ex loco quoque ejus æstimator, & quæ etiam in arithmetica communi decadica obtinet, tantum ab arbitrio humano dependet, & quia numeratio sic facilis, commoda atque expedita redditur, est recepta. Sed ut rem in compendio sistamus; hæc similitudo huc non congruit; primo, quia numeri sunt tantum conceptus abstracti, ad multitudinem rerum quarumcunque distincte cognoscendam comparati, nec habent realem existentiam, quemadmodum quæ creationis sunt objecta. Deinde origo eorum, si ita loqui liceat, est intellectu maxime facilis, plana & naturalis; componuntur enim ex partibus iisdem atque homogeneis; creatio contra nullam supponit causam materialem, quæ res producendas ingrediatur, sed causam duntaxat externam efficientem. Porro ratio illos designandi actualem mutationem non infert, nec hanc vel illam significandi vim per se, verum ab arbitraria impositione, habet, & proinde conceptibus nostris solum intervit; creatio autem non in ideis solis, sed ipso actu, fit. Numeri itaque nihil habent cum creatione commune, sed fingitur saltem, ubi nulla exculpi potest, similitudo; quod in tam sublimi & ardua re nimis imprudenter atque audacter factum videtur.

§. XV.

Quamvis Cel. *WOLFII* creationem nobis esse plane inconceptibilem disertis his verbis pronunciet: Gott hat denen Dingen / die durch seinen Verstand bloß möglich waren / auch durch seine Macht die

die Würcklichkeit gegeben. Diese Würckung Gottes wird die Schöpfung genennet; von welcher wir keinen Begriff haben / weil wir keine Kraft haben etwas zu erschaffen. (*d*) *Mox tamen subjungit; Man kan sich die Schöpfung einiger massen durch die Kraft der Einbildung vorstellen / indem unsere Einbildungen sich gegen die Seele verhalten / wie die Creaturen gegen Gott / wenn wir den Satz des zureichenden Grundes nicht aus den Augen sehen. Denn wir bringen alsdenn Dinge hervor in Gedancken / in denen Wahrheit ist / und die zuvor nicht da waren / nach unserem Wohlgefallen / und erhalten sie durch die Kraft der Seele gegenwärtig / so lange wir wollen. Jedoch können wir ihnen keine Würcklichkeit ausser der Seele geben / welches doch Gott in der Schöpfung thut / und darin eigentlich die Schöpfung bestehet. Et hæc quidem ultima verba faciunt, ut absque omni ratione sufficienti simile hoc adductum nobis videatur. Quæ enim similitudo ipsam rem repræsentandam nihil clariorem reddit, pro nulla erit habenda, etiam si fortassis in generaliiori aliqua circumstantia eidem conveniat. Alioquin ex quolibet cujuslibet similitudinem pro lubitu effingere facillimum foret. Neque productio hæc rerum idealis & imaginaria fit ex nihilo. Vel enim ideæ, quæ ante in animo adfuerunt, ex occasione objectorum & præviarum idearum, denuo præsentis fiunt, vel ex aliis ideis novæ vario modo formantur. Ex his quoque apparet, creationem per infinita alia simulacra æque commode, si non melius, adumbrari posse*

D

posse. Sic e. g. dum inventione, arte & opera humana res, quæ actuali gaudent existentia, producuntur, ejusmodi inquam actiones propiorem adhuc cum creatione habent convenientiam. Sed hæc tantum loquimur ex hypothesi; certissimum enim manet, nullum reperiri posse, ex naturalibus aut humanis, simile, quod non a creatione tantum distet, quantum quicquam potest longissime.

(d) In den vernünfft. Gedanck. von Gott / der Welt und der Seele des Menschen / S. 1053.

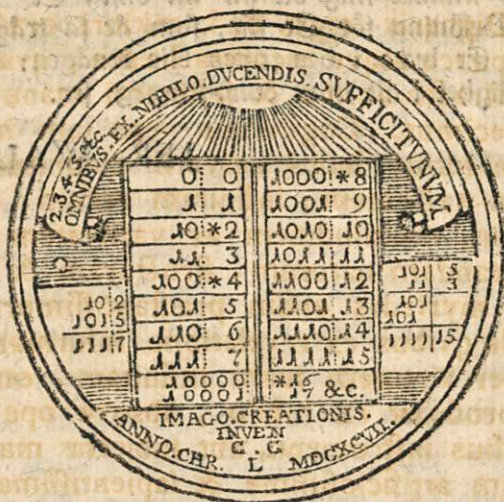
§. XVI.

Accuratiorem & prolixiorem pertractationem argumentum hoc quidem mereretur. Ast variæ circumstantiæ eidem diutius immorari nos prohibent. Digneris ergo, b. l. mitiori censura perstringere pauca atque incomta hæc, quæ rudi Minerva, distracto animo & festinanti manu in chartam coniecimus. Cogitemus vero jam incomprehensibilem totius hujus universi magnitudinem & stupendam vastitatem; infinitam rerum, quæ inibi reperiuntur, multitudinem ac varietatem; earumque admirandam naturam, structuram & compositionem; myriades etiam præstantissimorum spirituum, de quibus ex revelatione informamur. Hæc omnia, per virtutem suam infinitam, omnipotens Creator produxit ex nihilo, absque ope & adminiculo ullius instrumenti, aut subjectæ materiæ. Fecit inquam artificiosissime & sapientissime, sed simul etiam absque ulla molestia & operosa molatione, solo efficacissimo suo verbo atque mandato.

το. Ad horum justam considerationem animus plane obstupescit, & in profundam admirationem rapitur. Discamus igitur summas summi Conditoris perfectiones, vel ex hoc opere conspicuas, agnoscere, corde venerari, ore prædicare. Faxit ille ipse Creator, ut tandem, cum incolis cœlestibus, æternis Eum laudibus celebrare nobis liceat & exclamare:

Ἄξιόν ἐστι, Κύριε, λαβεῖν τὴν δόξαν καὶ τὴν τιμὴν καὶ τὴν δύναμιν, ὅτι σὺ ἐποίησας τὰ πάντα, καὶ διὰ τὸ θεῖόν σου εἶπες καὶ ἐκτίσθησαν.

Αποκ. IV, 11.

72
Til Herr AUCTOREN,
SONNET.

Sär Wanstligheten sig i tidens wida stöd
Framwiste, och wår Werld sig först i ämnet ledde,
När hon sig syckewis utur sin Linda redde,
Och all des Jågring fram utur ett Inte bröt:
Då hånde, att om hwad af sådant ursprung flöt,
Som först af Inte bles, och af Förwandling ledde
Sin mognad hån, en så'n försättning åswen stedde,

Att hon deröfwer se'n ett osträndt Wålde nåt.
Er idknad, min *Cousin*, som då J öfwerwågen
Sur' alt af Intet är, til dese tanclar ger
Anledning, minner mig ock på att önska Er
En rik Belöning för Er slit, som är så trägen;
Och att Er lycka i des stiften blir benågen:
Då Wanstlighet i alt man oundgänglig ser.

JER. WALLENS.

Comini Frater summopere dilecte.

Quemadmodum genuinis amicis, praesertimque
arcta necessitudine conjunctis, id maxime pro-
prium, ipsaque natura injunctum esse solet, ut re-
bus mutuis, prout prospere vel inauspicato sese ha-
bent, aut insigni jucunditate aut dolore tangantur;
ita non possum non, ut sanguinis vinculo Tibi pro-
xime adstrictus, quin praesenti occasione intimum ere-
ga Te animi affectum, & haud profecto medio-
crem illam voluptatem, quam ex felicibus tuis in-
studiis progressibus abunde percipio, modo quocum-
que, tribus saltem verbis, declarem. Virtus non mi-
nus quam singularis industria Tua in eo maxime
elucet, quod in etate nondum matura haud im-
maturi ingenii factum, eruditionisque haud vulga-
ris specimen, rite eaderis. Idque eo laudabilius,
quod, cum rationis ingenius cultor, aliorum etiam
magni nominis virorum de creatione ex nihilo o-
pinionibus non adhaeris, quin potius, iisdem aequa
judicii lance pensatis, eas ut frivolas minimeque
aptas ad possibilitatem ejus explicandam, rejeceris,
contraque imperceptibilem plane ejus modum sat suf-
ficientibus demonstratum iveris rationibus. Dura
est, pro dolor! fuere fata, quae iter nobis ad sci-
entiarum & eruditionis arcem praepeditum reddi-
derunt;

derant; nibilo tamen minus eo firmiori animo &
enixiori opera eam ingrederis viam, quæ recta ad
eandem ducit, hacque ratione non tantum exem-
plo Tuo nos incitare ad alacrius studia nostra per-
sequenda, verum etiam aliquod afferre videris ma-
tri nostræ gaudium, quæ jacet in viduo lugens &
morbida lecto. Gratulor Tibi jam pulcrum hunc-
ce in scientiis gradum, gratulor quoque honorem e
publico hocce specimine in Te redundantem: mihi-
met vero ipsi in sinu gratulor de fratre fauoris
nature donis bene instructo. Insuper exopto vo-
veoque, velit supremum Numen benedictione sua
semper Tibi adesse, honestisque tuis conatibus et
iam posthac exoptatissimum largiri successum, ut
studia tua in Ejus Nominis gloriam tuumque com-
modum vergant!

*Sic ex intimo pectore fausta quævis Tibi
adprecatur,*

Frater tuus candidus,

JEREMIAS WALLENIUS.